

ВІТАЛІЙ БОРИСОВИЧ ПЧЕЛІН,

доктор юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра поліцейської діяльності та публічного адміністрування;

 <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>,
e-mail: pchelin@me.com

ВАСИЛЬ ЮРІЙОВИЧ КІКІНЧУК,

кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра поліцейської діяльності та публічного адміністрування;

 <https://orcid.org/0000-0002-1284-2622>,
e-mail: kikinchukvy@gmail.com

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Визначено сутність і проаналізовано особливості нормативно-правової регламентації структури Національної поліції України. Сформульовано авторське бачення структури Національної поліції України. Визначено, що структура Національної поліції України є складною та багатоаспектною, оскільки містить доволі значну кількість складових, з урахуванням чого для її повноцінного дослідження критерієм проведення аналізу було обрано функціональну спрямованість структурних складових Національної поліції України. Установлено та проаналізовано сукупність нормативно-правових актів, на підставі положень яких здійснюється нормативно-правова регламентація структури Національної поліції України за функціональним призначенням. Визначено окремі нормативно-правові акти та їх норми, які потребують внесення відповідних змін для підвищення ефективності нормативно-правової регламентації структури Національної поліції України.

Ключові слова: поліція, структура поліції, нормативно-правова регламентація, функціональне призначення поліції, правовий статус поліції, підрозділи забезпечення діяльності поліції, превентивна поліція.

Оригінальна стаття

ВСТУП. Належна реалізація європейських та євроатлантичних інтеграційних процесів у нашій державі потребує визнання і забезпечення відповідно до загальноприйнятих у всьому світі принципів основоположних прав, свобод та інтересів людини, а також розроблення, впровадження та ефективного функціонування механізму їх охорони й захисту. Такі права, свободи й інтереси знайшли як свою повноцінну фіксацію у приписах Основного Закону України¹, так і подальшу деталізацію в низці інших нормативно-правових актів. При цьому завдання з їх забезпечення, охорони та захисту відповідно до приписів чинного національного законодавства покладено на цілу низку правоохоронних органів, які у своїй сукупності можна уявити як систему. Складови-

ми названої системи є такі державні органи, як Служба безпеки України, суди, прокуратура, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Служба зовнішньої розвідки України, Національне антикорупційне бюро України, Державна міграційна служба України, Національна гвардія України, Державна кримінально-виконавча служба України, Державна прикордонна служба України, Державна митна служба України, Державна податкова служба України, Державне бюро розслідування тощо.

Усі згадані вище правоохоронні органи виконують відповідні завдання і реалізують законодавчо закріплені завдання у чітко визначених сферах суспільного життя, що обумовлює специфіку їх функціонування та внутрішньої організаційної будови. Може йтися про захист територіальної цілісності України²,

¹ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 29.10.2021).

² Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-ХІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL:

забезпечення недоторканності державного кордону¹, забезпечення виконання кримінальних покарань², попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень³, відсіч збройної агресії проти України та ліквідацію збройного конфлікту у вигляді ведення воєнних (бойових) дій, а також виконання завдань територіальної оборони⁴ тощо. З огляду на це особливе місце в системі правоохоронних органів посідає Національна поліція України, оскільки вона може бути задіяна для виконання майже всіх напрямів діяльності, пов'язаних із забезпеченням, охороною та захистом прав, свобод та інтересів особи. При цьому може йтися і про будь-яку сферу суспільних відносин, оскільки законодавець, формулюючи завдання Національної поліції України, не обмежується якоюсь окремо взятою сферою або ж сукупністю таких сфер, як: забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги⁵.

Будучи складовою правоохоронної системи держави, Національна поліція України сама може бути представлена як система із харак-

терним для неї набором структурних складових. Як цілком слушно у цьому контексті зауважує О. Ключев, кожна система є частиною системи більш високого рівня. Наприклад, підкреслює вчений, система суб'єктів координації профілактики правопорушень є частиною системи управління профілактикою правопорушень, а та, у свою чергу, є частиною системи соціального управління суспільством (Ключев, 2010, с. 24). З огляду на значну кількість завдань, які у своїй повсякденній діяльності виконує Національна поліція України, а також множинність сфер суспільного життя, в межах яких вони реалізуються, структура цього центрального органу виконавчої влади мусить мати багато складових. Кожна з таких структурних складових виконуватиме низку специфічних завдань і функцій, спрямованих на досягнення мети як функціонування Національної поліції України, так і в цілому правоохоронного сектора держави.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою статті є визначення сутності структури Національної поліції України, а також особливостей її нормативно-правової регламентації положеннями чинного національного законодавства. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: здійснення аналізу підходів учених до розуміння сутності та змісту структури відповідного явища, формування на підставі такого аналізу авторського бачення розуміння сутності структури Національної поліції України; визначення актів законодавства, на підставі положень яких здійснюється нормативно-правова регламентація структури Національної поліції України; аналіз положень таких актів законодавства з установленням тих, на підставі яких відбувається нормативно-правова регламентація функціонування окремих структурних складових Національної поліції України, встановлення недоліків нормативно-правової регламентації структури Національної поліції України із формуванням можливих шляхів їх подолання.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Проблематика нормативно-правової регламентації функціонування як у цілому правоохоронного сектора держави, так і його окремих структурних складових досліджувалася у працях таких учених, як В. Василенко (2021), Г. Гончаренко (2021), В. Крикун (2021), Д. Іщук (2021), О. Музичук, О. Безпалова, К. Рудой, Л. Каленіченко (2020), О. Панова, А. Танько, В. Повидиш, О. Алексеева (2020), О. Пчеліна, Є. Скуліш, Ю. Буглак, Р. Миронюк (2021), В. Сокуренок, Д. Швець, В. Уваров (2018), Л. Фоміна, Р. Максакова, І. Кубарієв (2019) та ін. Зазначені вчені

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
(дата звернення: 29.10.2021).

¹ Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 29.10.2021).

² Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15> (дата звернення: 29.10.2021).

³ Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення: 29.10.2021).

⁴ Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 29.10.2021).

⁵ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 29.10.2021).

здійснили ґрунтовні дослідження стосовно нормативно-правової регламентації функціонування суспільних відносин, суб'єктом яких є правоохоронні органи, серед іншого органи та підрозділи Національної поліції України, а також її структурних складових. Разом із тим, ураховуючи тенденції реформування правоохоронного сектора держави, що насамперед відображається на діяльності Національної поліції України, зокрема на її структурі, важливого значення набувають як визначення сутності такої структури, так і проблематика її нормативно-правового регулювання, адже повнота і якість структурної будови будь-якої організації має одне з першорядних значень в аспекті ефективності її функціонування. З огляду на це обраний напрям цього наукового дослідження є актуальним.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Успішному вирішенню поставлених завдань і досягненню кінцевої мети дослідження сприяло використання набору загальнотеоретичних і спеціально-наукових методів пізнання. Такий підхід мав позитивний вплив як у цілому на значущість цього наукового дослідження, так і на його практичну спрямованість. Зокрема, використання методів етимологічного та семантичного аналізу дало змогу визначити сутність і походження поняття «структура», що було використано для формування авторського бачення сутності структури Національної поліції України як нормативно закріпленого відображення взаємозв'язку її складових елементів. Метод узагальнення дозволив визначити сукупність актів чинного національного законодавства, на основі яких здійснюється нормативно-правова регламентація структури Національної поліції України, що представлені як спеціальними актами законодавства, які закріплюють правовий статус поліції, так і низкою відомчих нормативно-правових актів. Було встановлено, що здебільшого такі акти законодавства становлять підзаконні нормативно-правові акти, ухвалені МВС України та власне Національною поліцією України. За допомогою методу структурного аналізу було зроблено висновок, що правовий статус окремих структурних підрозділів Національної поліції України не врегульовано приписами нормативно-правових актів. При цьому встановлено й те, що окремі підрозділи Національної поліції України або ж узагалі не належать до жодної її структурної складової, або ж напрям їх діяльності не відповідає такій належності. Подано перелік таких підрозділів і запропоновано можливі варіанти віднесення їх до відповідної структурної складової Націо-

нальної поліції України. Використання методу сходження від абстрактного до конкретного дало змогу визначити недоліки, зокрема неповноту нормативно-правової регламентації структури Національної поліції України. Визначено акти законодавства, положення яких є застарілими, оскільки вказують на неіснуючі органи державної влади й містять відсилання на нормативно-правові акти, які втратили чинність декілька років тому. При цьому метод дедукції та індукції сприяв формуванню підходів стосовно подолання таких недоліків нормативно-правової регламентації структури Національної поліції України, внаслідок чого було запропоновано дієві шляхи вирішення ситуації, що склалася, за допомогою внесення відповідних змін до чинного національного законодавства України, на основі положень якого здійснюється нормативно-правова регламентація цієї сфери суспільних відносин. Установлено, що такі зміни слід унести як до приписів спеціального законодавства, на рівні якого закріплено правовий статус органів і підрозділів Національної поліції України, так і низки підзаконних нормативно-правових актів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. Слово структура має давнє історичне коріння і, як свідчить його етимологічний аналіз, почало використовуватися ще в латинській мові у значенні «*structura*», що можна перекласти як «будова, порядок, зв'язок» (Губский и др., 2012, с. 438). У філософії сутність поняття «структура» розкривають як «сталій взаємозв'язок між частинами цілого, схема (диспозиція) взаємного розташування елементів змісту, спосіб організації елементів у системі, її засаднича будова, що створює просторово-часову конфігурацію або внутрішню форму чогось цілого» (Петрушенко, 2011, с. 199). Автори Великого тлумачного словника сучасної української мови, розкриваючи семантичне значення досліджуваного поняття, вказують на те, що під структурою відповідного явища слід розуміти взаєморозміщення та взаємозв'язок складових частин цілого; устрій, організацію чого-небудь (Бусел та ін., 2009, с. 1405), із чого випливає, що як етимологія, так і семантика слова структура вказують на те, що ним узвичаєно позначати те, як саме розміщено певні змістові елементи явища з огляду на їх взаємозв'язок.

Вищезазначені підходи вплинули і на розуміння сутності структури відповідного явища, що існує в юриспруденції. Так, фахівці в галузі теорії права, наприклад О. Скакун, вказують на те, що структурою системи є єдність її

елементного складу та взаємодія складових її елементів. При цьому, наголошує вчена, структура – це засіб зв'язку елементів у системі, які забезпечують її спрямоване функціонування й усталеність (стабільність) (Скакун, 2001, с. 40). Говорячи про структуру Національної поліції України, акцент також слід робити й на її нормативній складовій, що відповідатиме ідеї принципу законності, оскільки, як указано в ч. 2 ст. 19 Конституції України, органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень і в спосіб, передбачені Конституцією та законами України¹. З огляду на це під структурою Національної поліції України слід розуміти нормативно закріплене відображення взаємозв'язку її складових елементів.

Із зазначеного випливає, що, розглядаючи структуру Національної поліції України, слід враховувати не лише окремі структурні складові, а передусім їх взаємозв'язок, яким, на нашу думку, є функціональне призначення кожної окремо взятої складової. Такий підхід до здійснення аналізу структури Національної поліції України деякою мірою кореспондуватиметься із приписами чинного національного законодавства. Зокрема, у ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року визначено загальну систему поліції, до того ж указано, що її складають: 1) центральний орган управління поліцією; 2) територіальні органи поліції. Якщо ж говорити про структурне наповнення вказаної системи, то відповідно до ч. 3 ст. 19 зазначеного акта законодавства у складі поліції функціонують: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція і поліція особливого призначення².

Інакше кажучи, за основу структурної будови Національної поліції України обрано функціональне призначення окремих структурних елементів, тобто напрям їх діяльності, який спрямовано на виконання поставлених перед цим правоохоронним органом завдань. Як цілком слушно в цьому контексті зауважу-

ють науковці, за функціональної структури державної служби кожна ланка апарату такої служби здійснює визначену функцію. Функціональна спеціалізація апарату державної служби значно підвищує його ефективність. Замість універсальних керівників, які мають розбиратися у виконанні всіх функцій державної служби, формується апарат фахівців, компетентних у своїй сфері, котрі мають штат співробітників, які відповідають за виконання певних завдань, тоді як керівники спеціалізуються на виконанні окремих функцій державної служби (Резнік, 2019, с. 191–192). Дійсно, обрання саме функціонального критерію будови структури Національної поліції України має низку переваг, оскільки в такому разі кожен структурний елемент відповідає за виконання свого чітко визначеного напрямку роботи. При цьому таке визначення має здійснюватися в положеннях відповідного акта законодавства, що є у вільному доступі, та мусить бути зрозумілим як для самих поліцейських, так і для пересічних громадян. Як цілком слушно із цього приводу зауважує О. Банчук, організаційна структура поліції має бути такою, щоби сприяти вибудові довіри між поліцією та населенням. Важливим елементом цього є досягнення високого професіоналізму поліції. Іншим аспектом є перетворення поліції на прозорий орган публічної служби. Отже, суспільство зможе вважати поліцію службою, що перебуває в його розпорядженні, а не силою, що застосовується до нього (Банчук та ін., 2013, с. 35). Однак, як свідчить аналіз, на сьогодні законодавчо визначена структура Національної поліції України не охоплює всі напрями її діяльності, не має стабільного характеру й узагалі належним чином нормативно не врегульована.

Так, якщо ми проаналізуємо інформацію, що міститься як на офіційних веб-ресурсах Національної поліції України³, так і у відомчих нормативно-правових актах⁴, то побачимо, що йдеться не про структуру Національної поліції взагалі, а про структуру її системоутворювальних складових – центрального апарату і територіальних органів та підрозділів, окремі з яких (чомусь не всі) належать до відповідного структурного елементу, враховуючи функціональний напрям його діяльності. Наприклад,

¹ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 29.10.2021).

² Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 29.10.2021).

³ Структура Національної поліції // Національна поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.pnu.gov.ua/about/struktura/struktura/> (дата звернення: 29.10.2021).

⁴ Про затвердження структури Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 1.

відповідно до приписів наказу Національної поліції України «Про затвердження структури Національної поліції України» від 6 листопада 2015 р. № 1 Департамент оперативної служби функціонує у складі кримінальної поліції. Водночас те, у складі якого структурного елемента функціонує Департамент превентивної діяльності, не вказано взагалі¹. Так само незрозуміло, до складу якої структурної складової належать Департамент забезпечення діяльності Голови, Департамент міжнародного поліцейського співробітництва, Головне слідче управління, Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування, Департамент інформаційно-аналітичної підтримки, правовий департамент, Департамент кадрового забезпечення, Департамент комунікації, Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку, Департамент внутрішнього аудиту, Департамент управління майном, Департамент зв'язку та телекомунікацій, Департамент документального забезпечення, Департамент вибухотехнічної служби, Управління режиму та технічного захисту інформації, Управління забезпечення прав людини, Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації, Відділ організації кінологічної діяльності, Відділ спеціального зв'язку і Сектор з питань пенсійного забезпечення. Якщо окремі із зазначених підрозділів логічно можна віднести до певної структурної складової (очевидно, що Головне слідче управління належить до органів досудового розслідування), то деяких із них з огляду на приписи ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію»² віднести до жодного не можна.

До того ж не завжди зрозумілим є підхід щодо віднесення окремих підрозділів до відповідного структурного елемента Національної поліції України. Наприклад, згідно з офіційною інформацією, розташованою на веб-ресурсі Національної поліції України, до складу цього центрального органу виконавчої влади входить Управління оперативної підтримки. При цьому вказаний підрозділ функціонує у складі патрульної поліції³. Якщо про-

аналізувати інформацію про нього, розташовану на цьому ж ресурсі, побачимо, що вже йдеться не про Управління, а про Департамент оперативної підтримки Національної поліції, основними завданнями якого є такі:

1) надання оперативної підтримки у здійсненні службової діяльності, серед іншого оперативно-розшукової, структурних підрозділів апарату поліції, організація та координація їх роботи з протидії суспільно небезпечним проявам, реагування на які потребує залучення значних сил та засобів органів та підрозділів поліції, а також забезпечення оперативного обміну інформацією між ними;

2) комплексне опрацювання й аналіз вагомої оперативної інформації для своєчасного виявлення прихованих суспільно небезпечних процесів та явищ, що посягають на публічну безпеку та правопорядок і порушують інтереси держави та суспільства;

3) запровадження нових ефективних методів і засобів оперативної діяльності з урахуванням позитивного досвіду міжнародної практики⁴.

Аналіз вищезазначених завдань свідчить, що Департамент оперативної підтримки здійснює забезпечення діяльності Національної поліції в цілому, а не лише діяльність її окремих підрозділів, з огляду на що не може належати до складу лише одного її структурного елемента, в цьому разі патрульної поліції. У такому самому ракурсі можна розглянути правовий статус підрозділів, діяльність яких спрямовано на забезпечення функціонування інших структурних складових Національної поліції України, наприклад Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування, який забезпечує і здійснює в межах своєї компетенції функції Національної поліції України щодо координації, аналізу, планування, контролю та узгодження дій територіальних (міжрегіональних) органів, структурних (відокремлених) підрозділів поліції з реалізації державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони й захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, а також надання поліцейських

¹ Там само.

² Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 29.10.2021).

³ Структура Національної поліції // Національна поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/> (дата звернення: 29.10.2021).

⁴ Управління оперативної підтримки (у складі патрульної поліції) // Національна поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-operativnoji-pidtrimki.html> (дата звернення: 29.10.2021).

послуг¹. Те ж саме стосується і Департаменту інформаційно-аналітичної підтримки Національної поліції, який є підрозділом, відповідальним за організацію (здійснення) розроблення, упровадження, супроводження (адміністрування) інформаційних систем, комп'ютерних технологій, телекомунікаційних мереж і систем зв'язку для забезпечення діяльності органів (підрозділів) поліції, а також за внесення пропозицій керівництву поліції щодо необхідності оснащення органів (підрозділів) поліції необхідними технічними засобами та програмним забезпеченням².

Це ж саме стосується і низки інших підрозділів, а саме таких, як: Департамент забезпечення діяльності Голови, Департамент міжнародного поліцейського співробітництва, правовий департамент, Департамент кадрового забезпечення, Управління комунікації, Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку, Управління внутрішнього аудиту, Департамент управління майном, Департамент документального забезпечення тощо. Усі названі підрозділи, а також низку інших, які в цілому забезпечують діяльність Національної поліції за відповідними напрямками (інформаційно-аналітичне, кадрове, фінансове забезпечення), слід віднести до чітко визначеної структурної складової цього центрального органу виконавчої влади. Така структурна складова має охоплювати і науково-дослідні установи й установи забезпечення та заклади професійної (професійно-технічної) освіти зі специфічними умовами навчання, які відповідно до ч. 4 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» можуть бути утворені в системі поліції³. Усе це потребує внесення відповідних змін до чинного національного законодавства, зокрема доповнення ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» новим пунктом такого змісту: «7) підрозділи забезпечення діяльності поліції».

¹ Про затвердження Положення про Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 27.11.2015 № 126.

² Про затвердження Положення про Департамент інформаційно-аналітичної підтримки Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 31.01.2020 № 77.

³ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 29.10.2021).

Окрім цього, може йтися про ще один пункт, унесення якого, а точніше коригування, потрібне для подолання недоліків нормативно-правової регламентації структури Національної поліції України. У цьому разі йдеться про превентивну поліцію, основним призначенням якої є здійснення профілактичної поліцейської діяльності. Основними суб'єктами такої діяльності наразі є патрульна поліція, ювенальна поліція та служба дільничних офіцерів поліції. Аналізуючи особливості нормативно-правової регламентації діяльності патрульної поліції, слід зазначити, що згідно з п. 2 ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» цей структурний підрозділ функціонує в складі Національної поліції України⁴. До речі, якогось відомчого нормативно-правового акта, положення якого визначали би правовий статус цієї структурної складової, зараз немає. Разом із тим і досі чинним залишається Наказ МВС України від 2 липня 2015 р. № 796, тобто ухвалений в один день із Законом України «Про Національну поліцію», яким затверджено Положення «Про патрульну службу МВС»⁵, однак у якому основний акцент ставиться на діяльності міліції, а про поліцію немає жодного слова. Саме тому дивно, що окремі вчені називають згаданий вище нормативно-правовий акт правовою основою діяльності патрульної поліції (Калюк та ін., 2016, с. 163).

У цьому контексті слід зазначити, що ні, як зауважує авторський колектив навчального посібника «Поліцейська (адміністративна) діяльність», МВС України затверджено лише Положення про органи досудового розслідування та Положення про підрозділи поліції особливого призначення (Безпалова та ін., 2020). Зокрема, в зазначеному випадку йдеться про Наказ МВС України від 6 липня 2017 р. № 570, яким затверджено Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України⁶, а також Наказ МВС України 4 грудня 2017 р. № 987, яким затверджено Положення про

⁴ Там само.

⁵ Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : Наказ МВС України від 02.07.2015 № 796 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15> (дата звернення: 29.10.2021).

⁶ Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : Наказ МВС України від 06.07.2017 № 570 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17> (дата звернення: 29.10.2021).

підрозділи поліції особливого призначення¹. Про жоден інший структурний підрозділ поліції, визначений в ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію»² (тобто кримінальну поліцію, патрульну поліцію, поліцію охорони, спеціальну поліцію), не йдеться.

Говорячи про службу дільничних офіцерів поліції, слід зазначити, що їх правовий статус визначено в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженій Наказом МВС України від 28 липня 2017 р. № 650³. Також може йтися про Наказ Національної поліції від 27 листопада 2015 р. № 123, яким затверджено Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України⁴, відповідно до якого Департамент превентивної діяльності координує діяльність дільничних офіцерів поліції. Нормативно-правова регламентація діяльності підрозділів ювенальної поліції здійснюється на основі приписів Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2017 р. № 1044⁵. При цьому, як випливає з аналізу інформації, розташованої на офіційному веб-ресурсі Національної поліції України⁶, Управ-

ління ювенальної превенції входить до складу патрульної поліції. Також слід згадати і поліцейських офіцерів громади, які, як зазначено в офіційних інформаційних джерелах, є наступним кроком у реформі Національної поліції України, головною метою якого є забезпечення кожної територіальної громади окремим офіцером, який не лише працюватиме на її території, але й житиме там⁷. Як зауважив із цього приводу Міністр внутрішніх справ України, до кінця наступного року поліцейських офіцерів громади має бути дві тисячі осіб⁸. Разом із тим наразі немає жодного нормативно-правового акта, положення якого визначали би правовий статус поліцейських офіцерів громади.

На наше переконання, основний функціональний напрям діяльності всіх вищевказаних органів, зокрема патрульної поліції, – це здійснення профілактики правопорушень, а тому всі вони мають бути включені до превентивної поліції, з огляду на що потребують зміни і приписи, які містяться в п. 2 ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію», зокрема слова «патрульна поліція» слід замінити словами «превентивна поліція». Також у відповідність до цих законодавчих змін треба привести і структуру Національної поліції України, що слід відобразити й у положеннях відповідних відомчих нормативно-правових актів, на підставі яких здійснюється нормативно-правова регламентація цієї сфери суспільних відносин.

ВИСНОВКИ. Отже, як свідчить аналіз, структура Національної поліції України є доволі складною та багатоаспектною, з огляду на що для її розгляду, визначення недоліків її функціонування та нормативно-правової регламентації ми обрали єдиний критерій – функціональне призначення відповідної складової. Такий критерій указує на відповідний основний напрям діяльності окремо взятої структурної складової Національної поліції України і, як свідчить розбір чинного національного законодавства, відповідно до нього можуть

¹ Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення : Наказ МВС України від 04.12.2017 № 987 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17> (дата звернення: 29.10.2021).

² Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 29.10.2021).

³ Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17> (дата звернення: 29.10.2021).

⁴ Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 27.11.2015 № 123.

⁵ Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> (дата звернення: 29.10.2021).

⁶ Структура Національної поліції // Національна поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/> (дата звернення: 29.10.2021).

⁷ Поліцейський офіцер громади // Нац. поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/ya-tut.html#menu> (дата звернення: 29.10.2021).

⁸ Денис Монастирський: У кожній об'єднаній територіальній громаді має працювати поліцейський офіцер // Урядовий портал : офіц. сайт. 14.09.2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/denis-monastirskij-u-kozhnij-obyednaniy-teritorialnij-gromadi-maye-pracyuvati-policejskij-oficer> (дата звернення: 29.10.2021).

бути виокремлені: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція та поліція особливого призначення. На нашу думку, представлена структура Національної поліції України, зокрема її нормативно-правова регламентація, на сьогодні є вкрай недосконалою, що виявляється одразу в декількох аспектах.

По-перше, зараз відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який, вважаємо, має видасти МВС України, положення якого визначать структуру Національної поліції України, що повною мірою відповідало би приписам чинного національного законодавства. Зокрема, згідно з п. 2 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про Національну поліцію» Міністр внутрішніх справ України забезпечує нормативно-правове регулювання діяльності поліції. По-друге, у приписах вказаного нормативно-правового акта структуру Національної поліції України за функціональним критерієм визначено поверхово, без відображення реальної ситуації, що склалася в межах практичної діяльності, а

тому вона потребує виправлення за допомогою внесення відповідних змін до положень чинного національного законодавства. При цьому, по-третє, треба розробити й відповідно ухвалити накази МВС України, якими буде затверджено положення про правовий статус кожної структурної складової Національної поліції України за функціональним критерієм. По-четверте, кожен із підрозділів Національної поліції України слід віднести до відповідної її функціональної структурної складової із визначенням його правового статусу в приписах відомчих нормативно-правових актів. Усе це дозволить значно вдосконалити структуру Національної поліції України і як наслідок підвищити ефективність її діяльності, що позитивно вплине не лише на повноцінність і якість виконання завдань, поставлених перед цим центральним органом виконавчої влади, а й у цілому дасть змогу забезпечити права, свободи й інтереси особи на зовсім іншому якісному рівні.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. / О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін. ; за ред. В. А. Кулікова. Київ : Освіта України, 2016. 230 с.
2. Василенко В. М. Адміністративно-правове забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2021. 439 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
4. Гончаренко Г. А. Адміністративно-правові засади управління сектором безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2021. 476 с.
5. Єднак В. М. Органи прокуратури в системі правоохоронних органів України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2021. 446 с.
6. Іщук Д. О. Адміністративно-правовий статус спеціалізованих суб'єктів протидії корупції в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2021. 404 с.
7. Ключев О. М. Проблеми взаємодії підрозділів органів внутрішніх справ на регіональному рівні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2010. 422 с.
8. Крикун В. В. Адміністративно-правовий механізм захисту об'єктів критичної інфраструктури в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2021. 451 с.
9. Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції. Львів : Магнолія, 2011. 352 с.
10. Поліцейська (адміністративна) діяльність : навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Безпалової ; О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін. ; передм. О. І. Безпалової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 396 с.
11. Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2019. 509 с.
12. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ : Москаленко О. М., 2013. 588 с.
13. Философский энциклопедический словарь / ред.-сост. Е. Ф. Губский и др. М. : ИНФРА-М, 2012. 576 с.
14. Muzychuk O. M., Bezpalova O. I., Rudoi K. M., Kalenichenko L. I. International experience of ensuring public safety and order by police forces during mass events and the possibility of its application in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, No. 25. Pp. 493–499. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1099> (дата звернення: 29.10.2021).
15. Panova O. A., Tanko A., Povudysh V. V., Aliksieieva O. V. Law Enforcement Agencies in the System of Entities of Protection and Defense of Human Rights. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, No. 30. Pp. 77–83.

16. Pchelin V., Fomina L., Maksakova R., Kubariev I. Foreign experience in providing public security and order by police during mass events and the possibility of using it in Ukraine. *Asia Life Sciences*. 2019. No. 2. Pp. 233–246.

17. Pchelina O. V., Skulysh Ye. D., Buglak I., Myroniuk R. V. The International experience of ensuring cybersecurity in the country and possibility of its application in Ukraine. *DIXI*. 2021. Vol. 23, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.16925/2357-5891.2021.02.01>.

18. Sokurenko V., Shvets D., Uvarov V. Predictive competence of police officers in terms of their readiness for innovation activity. *Science and Education*. 2018. No. 3. Pp. 85–91. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2018-3-11>.

Надійшла до редакції: 03.11.2021

ПЧЕЛИН В. Б., КИКИНЧУК В. Ю. СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ РЕГЛАМЕНТАЦИИ СТРУКТУРЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ

Определена сущность и проведен анализ особенностей нормативно-правовой регламентации структуры Национальной полиции Украины. Сформулировано авторское видение структуры Национальной полиции Украины. Определено, что структура Национальной полиции Украины сложна и многоаспектна, поскольку содержит в своем составе достаточно значительное количество составляющих, с учетом чего для ее полноценного исследования в качестве критерия проведения анализа была выбрана функциональная направленность структурных составляющих Национальной полиции Украины. Установлена и проанализирована совокупность нормативно-правовых актов, на основании которых осуществляется нормативно-правовая регламентация структуры Национальной полиции Украины по функциональному назначению. Определены отдельные нормативно-правовые акты и их нормы, требующие внесения соответствующих изменений для повышения эффективности нормативно-правовой регламентации структуры Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: полиция, структура полиции, нормативно-правовая регламентация, функциональное назначение полиции, правовой статус полиции, подразделения обеспечения деятельности полиции, превентивная полиция.

PCHELIN V. B., KIKINCHUK V. YU. THE ESSENCE AND FEATURES OF THE REGULATORY FRAMEWORK OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The essence and peculiarities of normative legal regulation of the structure of the National Police of Ukraine have been determined. Based on the analysis of approaches to understanding the essence of the concept of "structure" contained in professional sources, the author's vision of the structure of the National Police of Ukraine has been formed. It has been determined that the structure of the National Police of Ukraine is complex and multifaceted, as it contains a significant number of components, taking into account the functional orientation of the structural components of the National Police of Ukraine. A set of normative legal acts has been established and analyzed, on the basis of the provisions of which the normative legal regulation of the structure of the National Police of Ukraine by functional purpose has been carried out. It has been determined that the structural components of the National Police of Ukraine regulated by the current national legislation do not cover all areas of functioning of this central executive body. At the same time, subdivisions of the National Police of Ukraine have been identified, the meaning of the functional purpose of which does not correspond to the areas of their activity regulated by normative legal acts. It has been substantiated that as a separate structural component of the National Police of Ukraine it is necessary to define police support units, which should include units of this central executive body, which in general ensure its activities in certain clearly defined areas: personnel, informational analytical, financial support and more. It has been given an approximate list of units of the National Police of Ukraine that should be included in the units of police support as a structural unit of this central executive body according to functional criteria. It is substantiated that as a separate structural component of the National Police of Ukraine should be considered preventive police, the main functional purpose of which is the implementation of preventive policing in relevant areas. It is proposed to define the preventive police as a structural component of the National Police of Ukraine in the prescriptions of the current national legislation of Ukraine instead of the patrol police, and the latter should be included in the preventive police.

Certain normative legal acts and their norms have been identified, which require appropriate changes to increase the effectiveness of normative legal regulations of the structure of the National Police of Ukraine.

Key words: *police, police structure, normative legal regulation, functional purpose of police, legal status of police, police support units, preventive police.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Пчелін В. Б., Кікінчук В. Ю. Сутність та особливості нормативно-правової регламентації структури Національної поліції України. *Право і безпека* 2021. № 4 (83). С. 139–148. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2021.4.14>.

Citation (APA): Pchelin, V. B., & Kikinchuk, V. Yu. (2021). The essence and features of the regulatory framework of the National Police of Ukraine. *Law and Safety*, 4(83), 139–148. <https://doi.org/10.32631/pb.2021.4.14>.